

Робота Президії Національної спілки краєзнавців України в умовах карантину (осінь 2020 – весна 2021)

У зв'язку із карантинними обмеженнями для проведення масових культурних заходів, Президія Національної спілки краєзнавців України останнім часом працювала у дистанційному, онлайн- та комбінованому форматі (залежно від періоду)

Засідання 29 вересня 2020 р.

На порядку денному стояв розгляд питань про визначення цьогорічних лауреатів спілчанських премій (імені Героя України Михайла Сікорського та імені Дмитра Яворницького), вручення відзнак та прийом нових членів.

Насамперед було затверджено лауреатів Премії імені Героя України Михайла Сікорського НСКУ 2020 р.:

- *Коломієць Олег Родіонович* (Київська обласна організація, м. Переяслав) – краєзнавець, поет, перекладач з іспанської та болгарської мов, музейний та культурний діяч, активний учасник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, член Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, член Національної спілки письменників України (з 1990 р.), Почесний громадянин міста Переяслав-Хмельницький (2011 р.), автор численних краєзнавчих розвідок;

- *Скрипник Ганна Аркадіївна* (Київська міська організація) – академік НАН України, директорка Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, авторка понад 300 наукових праць із проблем української етнографії та етнографічного музейництва, духовної культури українців, етнопсихології та етнонаціональних відносин (зокрема монографій «Етнографічні музеї України: становлення і розвиток» (К., 1989); «3 історії української етнографії» (К., 2002) та ін.), лауреатка Державної премії України в галузі науки і техніки (2014).

Цьогорічними лауреатами Премії імені Дмитра Яворницького стали:

- *Григор'єв Віталій Миколайович* (Полтавська обласна організація) – краєзнавець, публіцист, громадський діяч, член Національних спілок журналістів (2007) та краєзнавців України (2012), автор численних краєзнавчих праць («Роде наш прекрасний» (2007), «На вітрах історії» (2012), «Історія Глобинського району в біографічних нарисах» (2019) та ін.), лауреат регіональних

премій імені Олексія Бутовського, Самійла Величка та Володимира Малика;

- *Офіцинський Роман Андрійович* (Закарпатська обласна організація) – історик, доктор історичних наук, професор (2008), автор понад 200 наукових праць (серед них кілька монографій – «Політичний розвиток Закарпаття у складі Угорщини (1939–1944)» (1997), «Новоселиця у минулому і сьогодні (1371–2008)» (2009), «Іван Франко в історіографічному трикутнику: інтерпретації, джерела, взаємини» (2011), «Народні перекази Закарпаття» (2016) та ін.), заступник голови правління Закарпатської облорганізації НСКУ;

- *Цепенда Ігор Євгенович* (Івано-Франківська обласна організація) – доктор політичних наук, професор, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, автор понад 70 наукових публікацій з історії українсько-польських відносин ХХ століття та сучасних двосторонніх взаємин України і Польщі, організатор низки міжнародних науково-практичних конференцій, всеукраїнських наукових форумів, лауреат Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ (2014).

З огляду на карантинні обмеження було прийнято рішення вручення премій частково здійснювати на засіданнях керівних органів регіональних організацій.

Також відбулося урочисте вручення кандидату історичних наук, члену Правління НСКУ *Подкуру Роману Юрійовичу* найвищої спілчанської відзнаки – «Почесний краєзнавець України». Відповідне рішення приймалося Президією НСКУ з урахуванням значного внеску Р.Ю. Подкура у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України та з нагоди 50-річчя, яке він відзначив нещодавно. Вручення здійснив голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт. Насамкінець було схвалено кілька заяв про вступ до лав Національної спілки краєзнавців України.

Засідання 4 листопада 2020 р. (вручення премій)

4 листопада 2020 року засідання Президії НСКУ відбулося з дотриманням карантинних обмежень та соціальної дистанції. Безпосередню участь у заході взяли представники кількох інститутів, університетів і закладів позашкільної освіти. Прийняття рішень також відбувалося частково у онлайн та дистанційному форматах.

Засідання мало, головним чином, урочистий характер. На ньому голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт вручив Спільчанські премії та відзнаки. Зокрема, Премію імені Героя України Михайла Сікорського було вручено Скрипник Ганні Аркадіївні, академіку НАН України, директорці Інституту мистецтво-

знавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України. Премію імені Дмитра Яворницького отримав Цепенда Ігор Євгенович, доктор політичних наук, професор, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Вручаючи відзнаки голова НСКУ Олександр Реєнт детально охарактеризував науково-педагогічні здобутки лауреатів та підкреслив важливість їх роботи. Окрему увагу він приділив діяльності Івано-Франківської обласної організації Спільки, плідній співпраці із Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника. У своїх виступах лауреати Премій подякували за відзнаки і високо оцінили роботу Національної спілки краєзнавців України.

Насамкінець, свідоцтво «Почесного краєзнавця України» вручено *Орлику Василю Михайловичу*, доктору історичних наук, професору, завідувачу кафедри суспільних наук, інформаційної та архівної справи кафедри суспільних наук, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного технічного університету.

Голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт подякував краєзнавцям за роботу і побажав подальшої плідної та відданої праці на краєзнавчій і науково-педагогічній ниві, на благо Українського народу!

Засідання 24 грудня 2020 р. (підсумкове)

24 грудня 2020 року засідання Президії НСКУ відбулося в дистанційному форматі (на платформі Zoom). Основним питанням порядку денного стало обговорення роботи Спілки у поточному році. Мова йшла про організаційну (засідання керівних органів) та видавничу діяльність, проведення низки конференцій і круглих столів, традиційне щорічне вручення премій НСКУ (імені академіка Петра Тронька, імені Героя України Михайла Сікорського, імені

Дмитра Яворницького), співпрацю із органами влади та громадським сектором, популяризацію краєзнавства у ЗМІ, тощо. Члени Президії підкреслили, що карантинні обмеження, хоч і знизили інтенсивність проведення запланованих на весну 2020 р. заходів, однак у подальшому несуттєво вплинули на загальну динаміку, зумовивши домінування дистанційного (онлайн) формату. У цілому, діяльність НСКУ та її регіональних осередків у поточному році було оцінено позитивно.

Учасники засідання також заслухали звітну інформацію про роботу Міжвідомчої координаційної ради з питань краєзнавства, яка функціонує при Президії НАН України. Після цього було обговорено питання щодо підготовки та організації Комітетом з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України парламентських слухань на тему «Державна підтримка творчих спілок в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення». У зв'язку з цим, Спілка надала інформацію про свою діяльність та пов'язані з нею проблеми згідно листа опитування.

Zoom Конференція

Крім того, було розглянуто кілька поточних питань, зокрема затверджено заяви на вступ у члени НСКУ від обласних організацій, прийнято рішення про відзначення краєзнавців нагородами та ін. Особливо згадано заплановане на кінець січня 2020 р. проведення наукового круглого столу «Розвиток національного краєзнавства та історико-регіональних досліджень на Поділлі і Південно-Східній Волині: досвід, проблеми, перспективи», присвяченого 75-річчю від дня народження професора Лева Баженова, голови Хмельницької обласної організації. Насамкінець, голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт подякував всій краєзнавчій спільноті, об'єднаній під егідою Національної спілки краєзнавців України, за самовіддану і плідну роботу у такий складний час.

Засідання 11 лютого 2021 р.

Проведення заходу мало комбінований формат, адже частина учасників зібралася в центральному офісі НСКУ, а решта (насамперед представники регіональних організацій) долучилася із використанням онлайн-платформи Zoom. На порядку денному стояло кілька поточних питань та обговорення планів роботи на 2021 р.

На початку засідання члени Президії НСКУ вшанували хвилиною мовчання пам'ять відомих краєзнавців, які нещодавно відійшли у вічність: лауреата Премії імені Дмитра Яворницького, члена Президії НСКУ в 1990–2012 рр. *Михайла Іщенка*, лауреата Премії імені Дмитра Яворницького *Віталія Григор'єва* та лауреата Премії імені академіка Петра Тронька, Почесного члена Всеукраїнської спілки краєзнавців *Анатолія Ситника*.

Робоча частина розпочалася із заслуховування та обговорення плану заходів НСКУ на 2021 р. За пропозицією голови Спілки, члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта члени Президії схвалили проведення кількох краєзнавчих конференцій, круглих столів та семінарів, експедицій тощо. Відповідну роботу буде узгоджено із Постановою Верховної Ради про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв. Крім того, у 2021 р. передбачено проведення планових вручень кількох краєзнавчих премій (імені П. Тронька, М. Сікорського, Д. Яворницького) та відзначення 28 травня Всеукраїнського дня краєзнавства, що вже стало усталеною і популярною традицією.

Про підсумки проведених слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики на тему «Державна підтримка творчих спілок в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення» розповіла заступниця голови НСКУ, докторка історичних наук Руслана Маньковська. Вона ознайомила членів Президії НСКУ із підсумковими рішеннями та вказала на важливість проведення подібних заходів за участі органів державної влади. За її словами, слухання вкотре продемонструвало, що творчі спілки є помітним і дуже важливим культурно-просвітницьким явищем у державі. У підсумковому рішенні Комітету цілком справедливо зазначено, що саме творчі спілки «щороку організують та проводять сотні культурно-мистецьких заходів як всеукраїнського, так і регіонального рівнів в усіх областях нашої держави, здійснюють велику просвітницьку роботу серед усіх верств населення, проводять семінари,

конференції, майстер-класи, засідання за круглим столом тощо. Спільчанська творча спільнота складає помітну частину тих, хто створює сучасний культурний простір України та забезпечує його інтеграцію у світовий контекст».

Важливо, що учасники комітетських слухань, серед іншого, висловилися позитивно щодо необхідності підготовки звернення до Президента України із пропозицією щодо встановлення на державному рівні 28 травня Всеукраїнського дня краєзнавства. Заступник голови НСКУ, член-кореспондент НАПН України Олександр Удод підкреслив важливість реалізації на практиці прийнятих Комітетом з питань гуманітарної та інформаційної політики рішень і запропонував від імені усіх творчих спілок підготувати звернення до парламенту щодо проведення аналогічних слухань у Верховній Раді України.

Під час подальшої роботи голова НСКУ Олександр Реєнт ознайомив членів Президії НСКУ із інформацією щодо призначення краєзнавцям державних стипендій як видатним діячам культури і мистецтва. За його пропозицією було схвалено кілька кандидатур від регіональних організацій для підготовки офіційних подань.

Про вступ нових членів та відзначення краєзнавців нагородами НСКУ доповів відповідальний секретар Спілки, кандидат історичних наук Володимир Дмитрук. Він зазначив, що відповідні подання і документи надійшли від Волинської, Донецької, Київської та Чернігівської обласних організацій. Серед іншого, було прийнято рішення про відзначення з нагоди 150-річчя від дня народження Лесі Українки працівників Колодязненського літературно-меморіального музею

Лесі Українки, Волинського національного університету імені Лесі Українки та Науково-дослідного інституту Лесі Українки у його складі.

Наприкінці засідання голова НСКУ Олександр Реєнт проінформував членів Президії про круглий стіл, присвячений 460-й річниці створення «Пересопницького Євангелія», який на початку лютого відбувся в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі, та презентував кілька нових видань:

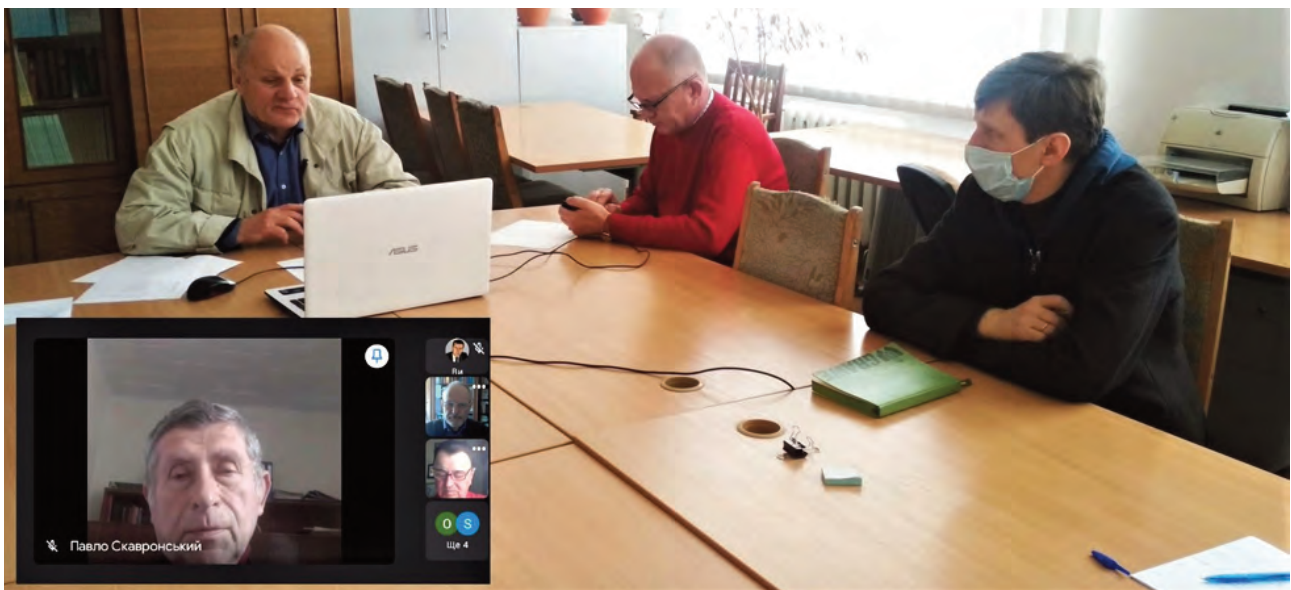
- черговий номер журналу «Краєзнавство» (2020, №1/4);

- збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Треті києвознавчі читання: історія та етнокультура»;

- збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Участь бібліотек у збереженні культурної спадщини та відновленні історичної пам'яті народу» (П'яті краєзнавчі читання пам'яті академіка Петра Тронька).

Голова Спілки акцентував увагу на процесі оновлення редколегії журналу «Краєзнавство» з метою формального надання йому статусу наукового фахового видання України, що входить до категорії «Б». Також Олександр Реєнт нагадав, що на початку наступного 2022 р. має відбуватися черговий VII з'їзд Національної спілки краєзнавців України, тож у поточному році потрібно провести відповідну підготовчу роботу.

Насамкінець присутні привітали очільників кількох обласних організацій НСКУ із ювілеями, які вони нещодавно відсвяткували: Хмельницької – Лев Васильович Баженов, Волинської – Геннадій Васильович Бондаренко, Чернігівської – Олександр Борисович Коваленко.

Засідання 14 травня 2021 р.

Більшість членів Президії НСКУ приєдналася дистанційно (насамперед представники регіональних організацій), із використанням платформи Google Meet.

Засідання відкрив голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт, який привітав члена Президії, керівника Центру досліджень історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України Сергія Кота із нещодавнім успішним захистом докторської дисертації. Далі увага зосередилася на кількох робочих питаннях.

Насамперед учасники засідання обговорили та рекомендували до друку/перевидання кілька краєзнавчих видань, зокрема:

- Основи краєзнавства. Підручник для студентів закладів вищої освіти (колектив авторів) (видання 2-ге, доповнене), К., 2021;

- Реєнт О.П. Краєзнавство в Україні: історичні традиції і стратегія розвитку (видання 2-ге, доповнене), К., 2021;

- Коляда І., Кириєнко О., Камбалова Я. Історичне краєзнавство. Як написати науково-дослідницьку роботу: запитання та відповіді, К., 2021.

За словами голови НСКУ Олександра Реєнта особливо важливо завершити цю роботу до чергового VII з'їзду НСКУ, який по плану має відбутися на початку 2022 р.

Далі члени Президії обговорили подання від обласних організацій на здобуття цьогорічних спілчанських Премій імені академіка Петра Тронька та імені Героя України Михайла Сікорського, а також щодо присвоєння звання «Почесний краєзнавець України» і призначення державних стипендій видатним діячам науки, освіти, культури і мистецтва.

У процесі спілкування щодо поточної роботи висловилося кілька представників керівних органів Спілки, зокрема:

- голова Київської обласної організації *Григорій Савченко* проінформував про проведення,

за організаційної участі НСКУ, вебдискурсу «Українське державотворення новітньої доби: контроверсійні питання» і заплановані наступні засідання;

- голова Івано-Франківської обласної організації *Михайло Косило* нагадав про 150-літній ювілей славетного українського новеліста Василя Стефаника та розповів про проведення урочистостей з нагоди цієї пам'ятної дати;

- голова Черкаської обласної організації *Василь Мельниченко* повідомив, що два проекти місцевих краєзнавців нещодавно було підтримано обласною адміністрацією та окреслив заходи, заплановані до проведення з нагоди Всеукраїнського дня краєзнавства;

- голова НСКУ *Олександр Реєнт* підкреслив, що Спілка проводить серйозну роботу по комунікації із центральними органами виконавчої влади щодо затвердження Всеукраїнського дня краєзнавства на державному рівні;

- заступник голови НСКУ *Олександр Удод* розповів про наукові конференції краєзнавчого характеру, які нещодавно відбулися у Кропивницькому та Харкові;

- голова Житомирської обласної організації *Павло Скавронський* анонсував проведення 21 травня Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Бердичівщина в історії України» і закликав долучатися до участі;

- член Президії НСКУ *Юрій Телячий* анонсував плани щодо активізації краєзнавчої діяльності у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, де від нещодавна він працює на посаді першого проректора закладу.

Таким чином, незважаючи на екстраординарні карантинні часи, Президія Національної спілки краєзнавців України продовжила свою активну діяльність, пристосувавши формати роботи до безпекових норм та забезпечивши успішну реалізацію традиційних проектів (вручення краєзнавчих премій, проведення публічних заходів, видавництво літератури та ін.).